

És te kit választanál?

Érzékenység az együttműködést segítő jelzésekre

Kispál Anna

Témafelvetés

Az olyan kettő vagy több személyt érintő szociális interakciókat, melyek során a személyeknek koordinálniuk kell a cselekedeteiket térben és időben, hogy változást érjenek el a környezetükben, **Közös Cselekvési Viselkedés**nek (Joint Action) nevezzük. Ilyen viselkedések során az ember nagyfokú együttműködési motivációja olyan apróságokban is megnyilvánul, mint a **Kezdeti Kényelem** (Beginning-State Comfort), mely akkor jelenik meg, amikor egy tárgy átadása során egy személy lemond a tárgy kényelmes fogásáról azért, hogy a tárgyat az interakciós partnere egy kényelmes megfogási móddal tudja elvenni. Ilyenkor tehát egy személy lemond a saját kényelméről társa javára. Ez látszólag nem vezet rövidtávú haszonhoz, azonban hozzájárulhat egy kíváncsatos **Morális Hírnév** (Moral Reputation) kialakulásához, melynek következtében mások megbízható együttműködési partnerként tekintenek ránk. (Sperber, 2012)

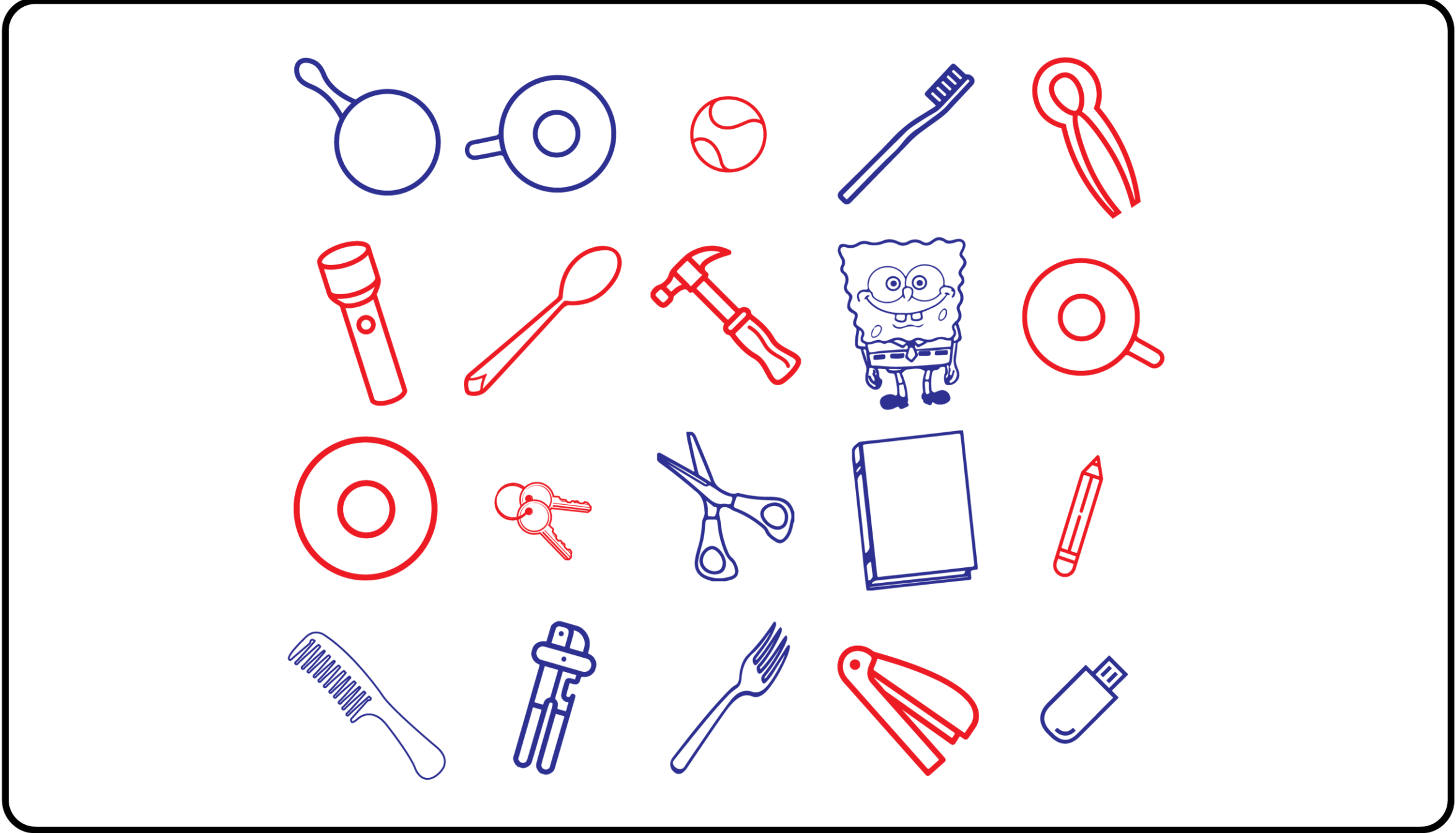
Célkitűzések, hipotézisek

Az együttműködést igénylő viselkedésekkel kapcsolatban több kísérlet is született arra vonatkozóan, hogy az egyének milyen módon adnak át tárgyakat egy kooperációt igénylő helyzetben, ahol a mérőeszközként a Kezdeti Kényelem szolgált (pl. Gonzalez, 2011). Kérdés azonban az, hogy milyen kognitív folyamatok mennek végbe ilyen esetekben a fogadó oldaláról? Mennyire képesek az emberek detektálni az együttműködésre utaló, tudatosan nem észlelhető jelzéseket? Mennyit vesznek észre az emberek abból, ha valaki elősegíti a cselekvésük kivitelezését? Sperber (2012) gondolata nyomán, vajon a minket segítő személyt a jövőbeli kooperációra alkalmasabbnak fogjuk-e találni?

Előfeltevésem szerint az emberek küszöb alatt képesek észlelni a Kezdeti Kényelem facilitálását, aminek következtében a későbbiekben szívesebben működnének együtt a Kezdeti Kényelmüket segítő személlyel. Hipotézisemet egy kísérleti helyzetben teszteltem.

Módszer

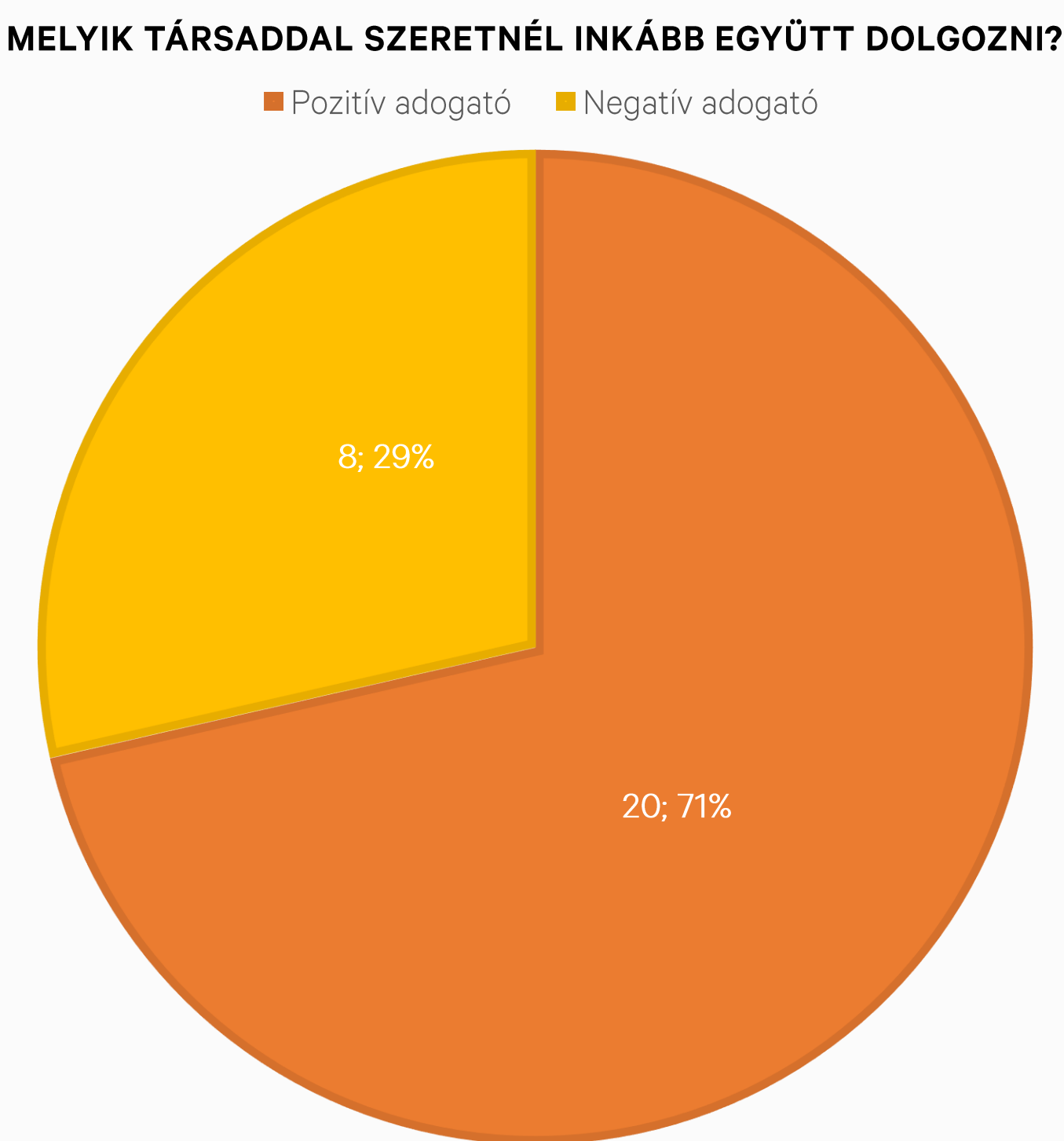
A kísérleti személy mellett két beépített személy is részt vett a vizsgálatban. A kísérlet során megtévesztést alkalmaztam, a résztvevők azt az információt kapták, hogy egy csoportos téri-vizuális memória teszten fognak részt venni. A kísérleti személyeket először memorizáltak 20 darab tárgyat, melyek egy 5 x 4-es mátrixban helyezkedtek el egy asztalon. A 20 tárgy közül 14 rendelkezett kényelmes és kényelmetlen megfogású oldallal (pl. bögre, kalapács, olló, stb.). Rövid késleltetés után megkértem a résztvevőket, hogy közösen rakják ki a korábban látott mátrixot. A két beépített személy az Adogató, míg a kísérleti személy az Elhelyező volt. A beépített személyek egy dobozból adogatták a korábban látott tárgyakat, míg a kísérleti személynek a megfelelő helyre kellett lehelyeznie azokat.

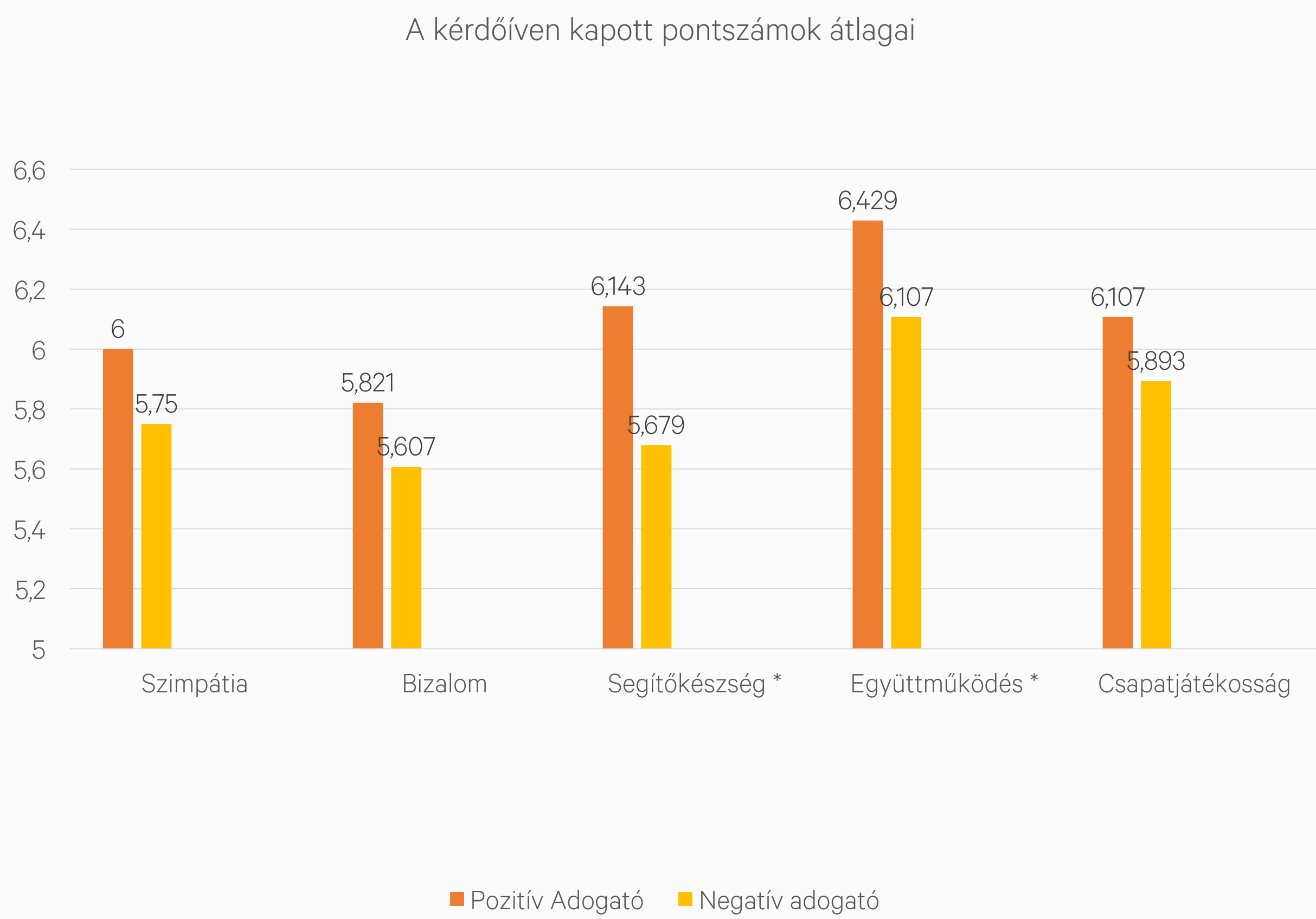
Valójában a beépített személyek közül az egyik személy a Pozitív adogató, míg a másik a Negatív adogató volt. A Pozitív adogató a tárgyakat olyan módon nyújtotta a kísérleti személynek, hogy az kényelmesen el tudja venni őket, ezzel facilitálja az ő Kezdeti kényelmét (pl. a bögrét a testénél fogta meg, míg a fülét a k.sz. felé nyújtotta). A Negatív adogató ezzel szemben olyan módon adogatta a tárgyakat, hogy azzal ne segítse a Kezdeti kényelem létrejöttét (pl. a kalapácsot a fogójánál fogta meg, míg a fejét a k.sz. felé nyújtotta). Ez után a résztvevők egy rövid kérdőívet töltöttek ki, melyben a társaikra irányuló kérdések szerepeltek. A kérdőív kitöltése során olyan kérdésekre kellett válaszolniuk, mint kivel dolgoznának szívesebben együtt vagy kit tartanak szimpatikusabbnak.

Eredmények

A mintavétel kényelmi, illetve hólabda módszerrel történt. A 28 fős mintát egyetemi hallgatók alkották (Életkor M=, SD=)

A kísérleti személyek a véletlennél nagyobb valószínűséggel választották jövőbeni kooperációs partnerül azt a személyt, aki korábban elősegítette Kezdeti Kényelmüket. (p=0,036).

A kérdőívben mért öt fő konstruktum (Szimpátia, Bizalom, Segítőkészség, Együttműködés, Csapatjátékosság) pontszámai is elemzésre kerültek a Pozitív adogatóra és a Negatív adogatóra vonatkozóan. A Wilcoxon próba alapján a Segítségnyújtás (Z=-2,239, p=0,025) és az Együttműködés (Z=-2,179, p=0,029) esetében találtam különbséget a Pozitív és Negatív adogatóra vonatkozó értékelések pontszámaiban. Az öt említett személyiségvonás alapján létrehoztam egy aggregált változót a Pozitív adogatóra vonatkozóan, és egyet a Negatív adogatóra vonatkozóan. Az aggregált változókat Wilcoxon próbával hasonlítottam össze, melynek eredménye (Z=-2,956, p=0,003) alapján elmondható, hogy szignifikáns különbség van a két adogatóra adott pontszámok tekintetében, tehát a kísérleti személyek valóban pozitívabban ítélték meg a Pozitív adogatót.

Következtetések

A kutatásom alapján elmondható, hogy az emberek a véletlennél nagyobb valószínűséggel választják jövőbeni kooperációs partnerül azt a személyt, aki korábban elősegítette Kezdeti Kényelmüket egy Közös Cselekvési Viselkedés során. Ez arra utal, hogy egy kooperációt igénylő helyzetben az emberek a segítségre irányuló küszöb alatti jelzéseket is képesek észrevenni, még akkor is, ha ez nem tudatosul bennük. Emellett az együttműködés során fontos személyiségvonások összesített konstruktumai esetében pozitívabban ítélték meg a kísérleti személyek a Pozitív adogatót. Egyetlen résztvevő sem tudta utólag megmondani, hogy különbséget észlelt volna a két beépített személy segítőkészsége között, választásukban azonban mégis preferencia mutatkozott a Pozitív adogató iránt. Az eredmények ennek fényében úgy értelmezhetőek, hogy a kísérlet során küszöb alatti észlelés jelent meg, azaz a kísérleti személyekben nem tudatosult az, hogy a Pozitív adogató elősegítette a Kezdeti Kényelmüket. Ennek ellenére a kényelem elősegítése mégis befolyásolta a későbbi választásukat. A Kezdeti Kényelem elősegítése tehát egy fontos szempont a későbbi együttműködési partner választása során, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a kényelmünket segítő személyt előnyösebben ítéljük meg az együttműködéshez köthető személyiségvonások tekintetében.